

פרשת יתרו
תש"פ לפ"ק

- הפנים הם לברוקלין נ"י -

הדלק"ן..... 5:11
עלות..... 5:38
נין החמה..... 6:50
סוף זמן ק"ש..... 8:54
שקיעה..... 5:29
מוצש"ק ר"ת..... 6:43

כרם בית שמואל

פניני תורה וחסידות

יו"ל בס"ד ע"י מכון כרם בית שמואל
שע"י חסידי אלכסנדר
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מאמרים
מענייני הפרשה

פריו בעתו

פרשת יתרו

כמו גר שבא להתגיר

הענין מה שכתוב בתורה פרשת יתרו הגר קודם מתן תורה, להורות שאם ירצה האדם לקבל דברי תורה, צריך למסור עצמו להשי"ת בכח גדול, ולהתהפך מהיפוך אל היפוך, כמו הגר שבאר לדבק עצמו אל עם לא ידע מתמול שלשום בני אב ואם, ורק רצונו למסור נפשו להשי"ת לגמרי ולחסות תחת כנפיו, ואח"כ משפיע לו השי"ת דברי תורה.

(מי השילוח)

ללמוד התחזקות מיתרו

ענין הקדמת פרשת "וישמע יתרו" לפרשת מתן תורה, הוא ללמד דעת לכל יתייאר שום איש ח"ו החפץ בחיים האמיתיים, ורואה בעצמו כי כבר עברו עליו יעדן ועדין ואין נוגה לו להאיר עיניו ממחשכים ושיטעום טעם חיים, ומהקדמה זו יחלץ חושים לבטוח בה' ולצפות לישועה, אם יתרו שלא היה הורגו ולידתו בקדושה זכה להתקרב, ק"ו איש הישראלי נצר מטעי כרם ה' בודאי יוסיף אומץ לצפות ולשמוע וללמוד, עד עת בא ישועתו, כמאמרו"כ האלקי מקרב אני וגו', וכמבואר במדרש אני הוא שמקרב ואיני מרחק, וכמאמרו"כ בחוץ לא ילין גר דלתי לאורח אפתה, כי דלתי שמים פתוחות וכל איש יש לו לצפות שיבוא היום שיתקבל לאורח. וזהו אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום, כי היא עצה לאדם שיהיה שומע ומייחל ומצפה, ואל יתייאר ח"ו, ועל ידי מה, "לשקוד על דלתותי יום יום", ואל יפול לבו על מה שעבר עליו מן הזמנים, רק ישקוד על דלתי שמים, ויהיה שומר ומצפה יום יום, אולי זה היום ירוחם ויתקרב, ויאירו עיניו באור החיים.

(תורת אמת לובלין, יו"ד כ"ב שבט)

הקריאה מעורר את הזמן

...וזה הוא שצוה הקב"ה אשר גם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו, היינו שיראה עילאה אין לה סוף, ואף הגדולים צריכין לעלות יותר ויותר ממדרגה למדרגה ביראת הרוממות הזאת. והקריאה בתורה מעורר הזמן שיתעורר נפש הישראלי ויתלהב לעבודת ה', ולהשליך מעליו בטרם כל מחשבות ההבלים והשטותים, ולדיע דיעה האמיתית שהוא יחיד ומיוחד וממציא כל הנמצאים ומסבב כל הסיבות.

(ישמח ישראל, א' מכת"ה ק)

מכרם רבותינו

טיול בכרם ספרי רבותינו הק' ובמשנתם הטהורה

ההכנה במתן תורה לכל הדורות שיקבלו את התורה

שהשי"ת השפיע עליהם גשמי ברכה ורוב שפע בשעת קבלת התורה שיהא בכך הכנה לדורות שיזכו לקיים את התורה מתוך עושר וכבוד. ודבר זה נרמז גם במקרא קודש בפרשתינו, שאמר לו הקב"ה למשה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם, הנה 'בעב הענן' עולה בגימטריא כמנין 'מטר' שהוא שפע וגשמי ברכה כנ"ל, וסיבת השפע היתה 'בעבור ישמע העם' וגו' כדי שיוכלו ישראל לקבל את התורה בכל המצבים.

קבלת התורה רק ע"י מסירות נפש

ועוד בענין קבלת התורה, דב"ק כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר האחרון זצוקללה"ה הי"ד, דהנה אמרו ז"ל (ברכות ס"ג) "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה" דהיינו שבכדי שיהא 'קיום' לתורה אצל האדם לו ולזרעו לדורותיו, צריכים לקבל את התורה מתוך מסירות נפש ודביקות גמורה, ורק אז היא יכול מוכן לקבל את התורה ושתישאר אצלו לנצח. ודבר זה נרמז בפסוקי קריאת שמע, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך וגו' והיו הדברים האלה וגו' ושנתת לבניך, פ"י שאם האדם מקיים "בכל לבבך ובכל נפשך" דהיינו מסירות נפש, אז זוכה לההמשך "ושנתת לבניך" וגו' שתישאר אצלו התורה הק' עד סוף כל הדורות. אך מבלעדי מסירות נפש אי אפשר לזכות לכך ולא תישאר התורה לו ולזרעו ח"ו.

ובזה ממתיק רביה"ק הי"ד לפרש את דברי חז"ל (שבת פ"ח, וע"ז ב) ויתיצבו בתחתית ההר וכו' מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. דהנה בני ישראל בשעת קבלת התורה אכן זכו למדרגה נעלה של מסירות נפש, וכדאיאתא (שם במרא) אמר ריב"ל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתו של ישראל שנאמר נפשי יצאה בדברו. אך רצה הקב"ה להורות את הדרך ילכו בה תמיד, ולכן כפה עליהם את ההר כגיגית להראות להם שצריכים מסירות נפש כדי לקבל את התורה ולהיות בבחי' ממית עצמו עליה. ולכן אמר להם אם אתם מקבלים התורה כן בצורה זו של מסירות נפש אזי מוטב ויהא קיום ושארית לתוה"ק אצלכם לעולמי עד, אך אם לאו, דהיינו שח"ו לא תקבלו את התורה במס"ג, אז "שם תהא קבורתכם" ח"ו היינו שלא יהא שום קיום לתוה"ק אצלכם לדורותיכם אחרים.

(כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר האחרון זצוקללה"ה הי"ד)

בפרשת מתן תורה כתיב "ויוצא משה את העם לקראת האלקים", ודקדק **כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר האחרון זצוקללה"ה הי"ד** למה נאמר "האלקים" בצירוף אות ה'; לכאורה היה צריך לומר "לקראת אלקים".

קבלת התורה מתוך הדחק

וביאר בקדשו דהנה מציינו שאופן קבלת התורה הוא ע"י הסתפקות במועט ומתוך עוני ודחוק, ולא מתוך תענוג והרחבה, וכפי שהורו לנו חז"ל (אבות פ"ו מ"ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל. וכן אמר החכם מכל אדם (קהלת ה') "מתוקה שנת העובד" שמי שעובד את ה' הכל טוב ומתוק אצלו ושמוח הוא בחלקו המועט שיש לו. ואכן בני ישראל בשעת מתן תורה היו במדרגה גבוהה ונשגבה והיו מוכנים לקבל את התורה מתוך מער ועוני והיו מסתפקים במה שיש להם, וקיימו בעצמם לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

משה רבינו השפיע הרחבה לדורות

אמנם משה רבינו ידע והשיג שלא תמיד יהיו במדרגה נעלה זו, ובניהם אחריהם יצטרכו לשפע והרחבה על מנת שיוכלו לקבל ולקיים את התורה. וכן איתא **בוזהר הק' ש'משה'** ר"ת **מ'מכון** ש'ביתו ה'שגיה, שהוא היה הרועה הנאמן המשגיח על צאן מרעיתו ודואג לצרכיהם תמיד עד סוף כל הדורות. ולכן רצה משה רבינו שיקבלו גם עתה את התורה מתוך שפע רב בכדי שיהיה בכך הכנה לדורות כאשר יהיו בני צריכים לכך לקיים את התורה מעושר. ולכן כתיב "ויוצא משה את העם לקראת האלקים" כי הנה 'אלקים' לבד מורה על מידת הדין כנוגע, אמנם בתוספת ה' עולה בגימטריא צ"א כמנין הוי"ה אדני"י יחזיו, ורצה לשלב בזה גם מידת הרחמים ביחד עם הדין, דהיינו שיוכל לקבל את התורה הן מתוך הדחק וההסתפקות, והן מתוך תענוג ועושר. והיינו "ויוצא משה את העם" ש'משה רבינו דאג להוציאם מרצונם וממחשבתם שהם רצו לקבל את התורה מתוך עוני, והוא הכניס בהם שפע חדש של "לקראת האלקים" דהיינו בתוספת רחמים וחסדים הרמוזים בשני השמות הוי"ה ואדני"י הכלולים בתיבת 'האלקים' כאמור, וע"י כן תהא הכנה מיד ולדורות שיוכלו בני לקבל את התורה מתוך רוב שפע והרחבה.

וכן נאמר **בתהלים** (פ"ח) גשם נדבות תניף אלקים, היינו

וישמע יתרו

בפסוק וישמע יתרו פירש"י "מה שמועה שמע ובה, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק" ולכאורה צריך ביאור הקשר בין שני הדברים האלו. ואמר הרה"ק הרבי רבי **בונם מפרשיסחא זי"ע**, דהנה יתרו היה בעצם עובד ה' גם בביתו, וחשב שגם לבד הוא יכול להגיע לעבודת השם. אבל אח"כ כשראה שבקריעת ים סוף הגיעו בני ישראל למדרגה גבוהה כזו, כדאיתא ראתה שפחה על הים וכו', שהיתה להם התגלות השכינה כזו, ובכל זאת נפלו אח"כ ממדריגתם עד שהגיעו למלחמת עמלק, שבא מחמת שרפו ידיהם מדברי תורה. אז הבין שאכן צריך להיות מקושר ברבי, ובלי זה אי אפשר לעבוד את השי"ת, ולכן בא אל המדבר אל משה רבנו ע"ה.

(קול מבשר)

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני

וכמו שידענו **מהבעש"ט הקדוש ומהצדיקים הק'** כי בפרצופי אנשים הכירו מצבם בעיני רוחניות, ואם חוטא ח"ו הוא פוגם בצלם אלקים ושורה עליו הסטרא אחרא. וזהו "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" היינו על פניך, שלא תפגום ותחטאו את הצלם אלקים ותשרה עליך אלהים אחרים... וזהו מצות עשה (שמות ל"ד) יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלקי ישראל, היינו שיבואו לירושלים עם הצלם אלקים ולא יראה את פני ה' ירקם, ואזי יקוים בנו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

(תפארת שמואל, שבועות כ')

וכל אשר לרעך

דב"ק **כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר הזקן זי"ע** לפרש על פי מאמר חז"ל (שבת ל"א), שאמר הלל להגר מה דעלך סני לחברך לא תעביד, וכן מצינו ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, שזה הוא עיקר התורה. וזה הוא פירוש הפסוק כאן "וכל אשר לרעך" שכל עשרת הדברות תלויים בעיקר שיהיה בך אהבה לכל ישראל, וכל אחד יהיה רעך וחברך. היינו שע"י הכנעה וביטול זוכים להכתיר להקב"ה במדת כתר, והתיבות האלו הם משלימים לתר"ך עמודי אור המזוכרים בספרים הקדושים.

(ישמע ישראל, ח')

ואם מזבח אבנים תעשה לי

איתא **במכילתא** "הרי הוא אומר אבנים שלימות תבנה, אבנים שמטילות שלום, והרי דברים קל וחומר ומה אם אבני מזבח שאינם לא רואות ולא שומעות ולא מדברות, על שמטילות שלום בין ישראל לאביהם

שבשמים אמר הקב"ה לא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו וכו' על אחת כמה וכמה שלא תבא עליו פורענות". אך לכאורה מהראוי להבין מה הוא הקל וחומר, והרי אבני המזבח עושים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ואיזו ראייה יש על זה שמטיל שלום בין איש לאשתו. **אלא מוכח מכאן ששלום בין ישראל לבין עצמם הוא כשלום בינם לבין אבינו שבשמים...**

(באר משה, אזורים)

ולא תעלה במעלות על מזבחי

משל למה הדבר דומה, לסומא שרצה לעלות על הגג ונטל סולם ועלה עליו, ורעהו שהיה גם הוא סומא ורצה

אשכלות הכרם

סיפורי צדיקים
מבין ערוגות הכרם

לא תשא את שם ה' אלקיך

סיפר הרה"ח ר' שלמה קופיץ ז"ל: פעם אחת ביום אחרון של פסח ביומא הדילולא של **כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר הזקן מווארקא זי"ע**, היה זה יום טוב שחל להיות בשבת, וכאשר ערך **כ"ק אדמו"ר רבי יצחק מאמשינאו זצוקלה"ה** את הטיש בליל יו"ט (שהיה האח"ש"פ האחרון בחייו), ובאמצע ברכת המזון גמר שלא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד, ובמקום לומר 'רצה' התחיל לומר תיבת 'אלקינ' של יעלה ויבוא, ומיד נזכר שצריך עדיין לומר רצה, ומצד שני כבר אמר את שם ה' 'אלקינ', ונעצר וביקש שיביאו רב. ואכן הביאו רב והושיבוהו על ידו, ורבינו הקשיב איך מספרים לרב את כל הסיפור, ופסק הרב שיחזור לומר רצה ואח"כ יאמר יעלה ויבוא. אבל הרבי היה מאוד בצער מזה והתחיל ברמיזה לבקש מהרב שירשה לו להמשיך כי למעשה יש פוסקים הסוברים להמשיך...

וסיפר ר' שלמה, שלמחרת בבוקר קם מוקדם ובא לבית המדרש, ואף אחד עדיין לא היה שם, ובאו וקראו לו מבית הרבי מאמשינאו. כאשר עלה למעונו של הרבי, שאל אותו "שלמה האסט שוין געזאגט ברכת התורה?", וכשענה שעדיין לא בירך, ביקש ממנו הרבי שיברך וגם יוציא אותו בברכות, שלא ישן בלילה ורצה לצאת בברכתו. וסיפר ר' שלמה ז"ל, נדהמתי ושאלתי "וואס, דער רבי איז גארנישט געשלאפן א גאנצע נאכט?", ענה לי הרבי "האסט נישט געהערט וואס איז מיר געשען?", כלום לא שמעת מה שאירע לי?, וכאשר ענית לי שלא, השיב הרבי "איך האב נעכטן נאכט ארויסגעזאגט א שם לבטלה, אלקינו של יעלה ויבוא, קען מען זיך עפעס אזוי לייגען שלאפן נאכדעס?".

(קובץ דברי השירה, אמשינאו)

לעלות על הגג, נטל דף והניח בשיפוע עד לגג וכך עלה. נמצא ששניהם עלו לגג, אולם הפרש גדול יש ביניהם, זה שעלה על הסולם בכל מעלה ומעלה היה יודע כמה הוא יותר גבוה וכמה מעלות יש לו לעלות עוד, אך זה שעלה על הדרף כל כמה שלא היה עדיין על הגג לא היה יודע היכן הוא וכמה גבוה הוא.

בוה פירש **הגה"ק החידושי הרי"ם זי"ע** את הפסוק "ולא תעלה במעלות על מזבחי", כי כך צריך האדם לעבוד את ה' ולעלות במעלות הרוחניות כמי שפוסע על הדרף ולא כמי שעולה במעלות, היינו באופן שאינו יודע ומכיר וסופר כל פסיעה ופסיעה שכבר עלה.

(חידושי הרי"ם)

כבוד את אביך

נוהגים היו הבחורים בסאכטשוב אשר היו צריכים להתייצב לגיוס הצבא באותה שנה, לעבור בראש השנה לפני תקיעת שופר לפני רבם **כ"ק אדמו"ר בעל חסדי דוד מסאכטשוב זי"ע** להזכיר את עצמם לברכה ולישועה. מעשה בבחור אחד שנתפס ברוח המתחרשים ועזב את דרכי החסידות, וכשהגיע זמנו לעמוד לצבא, התייצב אף הוא בין הבחורים שעברו לפני החסדי דוד לקבל את ברכתו, אך הרה"ק לא אמר לו כלום ולא הגיב על בקשתו.

חרד הבחור על גורלו, ובעשרת ימי תשובה נכנס ביחידות אל הקודש פנימה עם אביו שהיה מחסידי החסדי דוד, ושוב הזכיר את עצמו בענין גיוס הצבא. הרים הרבי את עינו והשיב "הרי עובד אתה בבית חרושת, אז מוטב כי תעבוד בצבא, מישוה הרי חייב ללכת אל הצבא, שאם לא כן יאמרו כי היהודים לא רוצים ללכת כלל לצבא..." האב והבן נותרו לעמוד כנדהמים לפני הרה"ק, עד שלא יכלו כלל להירגע מן התשובה. כעבור מספר דקות הזכיר הבחור שוב את עצמו לפני הרה"ק אבל לא קיבל כל תשובה.

אז פנה האב אל רבינו והתחיל לומר בפניו את כל מעלותיו של בנו, אך גם זה לא עזר כלום. לבסוף הזכיר האב כי בנו מקיים ביותר מצות כיבוד אב ואם, ואף נוהר בה מאד, את כל כספו הוא נותן להורים ועבור עצמו אינו משאיר כי אם כדי נסיעה בסך של עשרים אגורות בלבד. מששמע הרה"ק כן, נענה ואמר "אזא כיבוד אב איז אזויווי לערנען תורה, ער דארף יא באפרייט ווערן" (כהו כיבוד אב הוא כמו לימוד התורה, והוא צריך להשתחרר מן הצבא). ואכן כאשר הגיע בחור זה אל המגייסים, הועמד האחרון בתור, ועד שכבר הגיעו אליו המנהלים היה להם די והותר מגייסים, וזה הבחור נשתחרר מן הצבא.

(מלכות בית דוד)

ולכאורה צריך עיון שהרי **התוס'** בבבא מציעא גופייהו כתבו (ס"א ד"ה לעבור עליו) דלענין גזילה אי אפשר לומר "לעבור עליו בב' לאוין" שהרי אין לוקין עליה דהוי לאו הניתק לעשה [דוהשיב את הגזילה, ובכל לאו שאין לוקין עליה א"א לומר לעבור עליו בב' לאוין], ואם כן קשה איך היה אפשר להעמיד לא תחמוד בלא דמי, והיינו גול, ולעבור בב' לאוין, הלא אין לוקין על לאו דגול.

אך יש ליישב עפ"י דברי **רש"י** בתמורה (דף ד. ד"ה שאני כהנים דרבי בהו רחמנא מצוות) דכהנים לוקים אף על לאו הניתק לעשה, עיין שם. ולפי זה אתי שפיר, דבדברות הראשונות דכתיב "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" שפיר יש לאוקמי לא תחמוד בלא דמי ולעבור בב' לאוין, כיון דכהנים לוקין על לאו הניתק לעשה. אכן בדברות האחרונות אחר חטא העגל לא היו עוד בני ישראל במדריגת כהנים, ולכן כתיב "לא תתאוה" והיינו אפילו במחשבה וכדברי המכילתא הנ"ל, דשוב א"א לאוקמי בלא דמי ובב' לאוין, כיון דאין לוקין אלאו דגזילה, והבן.

תבואת הכרם

גריגרים מאוצר הפלמול
והדרוש ובדברי הלכה

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים

הנה מצינו בפרשתינו בלוחות הראשונות כתיב "לא תחמוד בית רעך", ובדברות האחרונות במשנה תורה נאמר "לא תתאוה", והדבר צריך ביאור.

ומפרש **הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל** דיש לומר בהקדם דברי **המכילתא** כאן דאיסור לא תחמוד היינו במחשבה. והנה אמרו ז"ל (ב"מ ה.) ד"לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו", היינו שבני אדם חושבים דהלאו נאמרה רק בחומד לקחת דבר מחבירו מבלי לשלם עליה, והקשו **התוספות** (שם ד"ה בלא דמי) א"כ תיפוק להו מלא תגולו, ותיצרו לעבור עליו בב' לאוין עיי"ש.

ההודעת את חקי האלקים

זה לשון קדשו של הרה"ק בעל התניא ז"ע (אגרת הקודש, כ"ב) אהובי אחיי ורעי מאהבה מסורת תוכחת מגולה לכו נא ונכחה, זכרו ימות עולם בינו שנות דור ודור, **היהתה כזאת מימות**

עולם ואיה אפוא מצאתם מנהג זה באחד מכל ספרי חכמי ישראל הראשונים והאחרונים, להיות מנהג ותיקון לשאול בעצה גשמיות כדת מה לעשות בעניני העולם הגשמי, אף לגדולי חכמי ישראל הראשונים כתנאים ואמוראים אשר כל רז לא אנס להו ונהירין להון שבילין דרקייע. כי אם לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל, כשמואל הרואה אשר הלך אליו שאול לדרוש ה' על דבר האתונות שנאבדו לאביו. כי באמת כל עניני אדם לבד מדברי תורה ויראת שמים אינם מושגים רק בגבואה, ולא לחכמים לחם כמאמר רבותינו ז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ושבעה דברים מכוסים וכו' אין אדם יודע במה משתכר וכו' ומלכות בית דוד מתי תחזור וכו' הנה הושוו זה לזה. ומה שכתוב בישעיהו יועץ וחכם חרשים, **וכן מה שאמרו רז"ל ונהנין ממנו עצה ותושיה, היינו בדברי תורה הנקרא תושיה** כמאמר רז"ל יועץ זה שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים וכו' שסוד העיבור קרוי עצה וסוד בלשון תורה כדאיתא בסנהדרין דף פ"ז עיי"ש בפרש"י... עכ"ל"ק

[וראה זה דבר פלא בספר **וילקט יוסף** (הובא בספר ליקוטי הרי"ם ערך פרנסה) משמו של הגה"ק **החידושי הרי"ם ז"ע** שאמר על דברי בעל התניא הללו: דיש לומר בזה **דשאני הצדיקים אשר זכו להסתופף בצל כ"ק מון הרבי רבי אלימלך מליזענסק זצוק"ל ותלמידיו הקדושים זיע"א ששייכים לשאול אותם גם בעניני גשמיות**.]

אמנם כלל זה היה נקוט ביד חסידים הראשונים כי עיקר הנסיעה לצדיק ומטרת ההסתופפות בצל קדשו בודאי לא תהא עבור כסף וענינים גשמיים. וכה פירש בספר **אמת ליעקב הרה"ק רבי יעקב יצחק מבלענדוב ז"ע** את הפסוק בסוף פרשתינו "לא תעשון אתי אלהי כסף" בדרך רמז שאל יהיה עיקר נסיעה לצדיק בשביל כסף חובב שישפיע להם, רק בשביל עבודת השי"ת, וממילא ישפיע להם הצדיק כל טוב סלה, עכ"ל"ק.

זפת נותנים רק למי שקונה העיקר
בספר **דברי ישראל להרה"ק רבי ישראל ממאדושיץ ז"ע** בפרשתינו כותב בזה דברים נחמדים לבאר המשא ומתן שהיה בין משה רבינו ויתרו חותנו, ואלו דבריו ז"ל: מדוע אתה יושב לבדיך וכל העם נצב עליך מן בוקר עד ערב, ויאמר משה לחותנו כי יבא אלי העם לדרוש אלקים, **ופירש"י** הוקשה ליתרו שהיה מזלזל בכבודן של ישראל והוכיחו על כך. לכאורה תימה מה השיב משה ליתרו, וכי בשביל שבאו לדרוש את האלקים מותר לזלזל בכבודן, אדרבה יותר קשה מדוע מזלזל בכבודן.

יש לומר בדרך צחות על פי העובדא מ"א **הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר ז"ע** (רי"ד י"ז שבת) שפעם בא אדם אחד לפניו לשאול ממנו עצה בהתנהגות המסחר וכדומה, ולא ענהו הרה"ק כלום על שאלתו. והיה כאשר התמהמה האיש בחדר הרה"ק, וירא כי בא לפניו חסיד אחד מאנשי שלומו, והרה"ק מדבר עמו בענין מסחר האיך יתנהג, ויברכהו שיצליח מאוד, וכדומה. אז העיז בו האיש שהוא אשר לא ענהו מקודם, ויאמר אליו מורי ורבי מה זה נדחיתני מלפני רבינו בבקשת עניני העולם הזה, בעבור כי רום כבודו מואס בהבלי עולם הזה, א"כ למה ירבה כבודו לדבר בעניני הבלי עולם עם האדם שהוא בעבור שהוא מאנשי שלומו.

ויען הרה"ק מקאזמיר ז"ע לאדם שהוא ויפתח פיו במשל: סוחר אחד נסע לייפציג על היריד לקנות שם סחורה ויבא אל סוחר גדול מנכבדי הנכרים, וקנה שם הרבה סחורה, ונתעכב שם מאד עד כי עבר כל זמן השוק. והיה כאשר התמהמה שם בבית הסוחר, בא המשרת אליו בחנות ההוא, ויאמר אליו אישי ואדוני מה אפשר לעשות הלא כבר עבר השוק ואין מקום לקנות זפת למרוח ולזפת את אופני העגלה, ובמה נסע. והיה כשמוע הסוחר הגדול מלייפציג את דברי משרת הסוחר אשר קנה ממנו כל הסחורה, אמר אל הסוחר, אל תירא אנכי אכלכל אותך בדבר הזה כי יש לי רב מהזפת אשר הבאתי עמי בעבור עגלותי, ואתה אל תמהר עד כי נעשה החשבון כולו.

עודו זה מדבר עמו, בא איש אחד מן השוק אשר היה צריך ג"כ לקנות זפת, ולא מצא עוד לקנות, וכשמעו כי הסוחר הנכבד אמר כי יש אתו הרבה זפת, אז אמר האיש ההוא, יאבה נא בטובו למכור לי בעד כסף מלא מן הזפת כי נחוץ הוא לי מאד. אז השיב הסוחר אליו, מה זה חושב כבודו כי אנכי מוכר זפת? איני מוכר זפת, רק הסוחר ההוא אשר קנה ממני סחורה הרבה, על כן הנני נותן לו מעט זפת אשר הבאתי עמי בעבור צרכי, אבל אתה מה לי ולך כי באת אלי לקנות זפת, ומכל הסחורות לא תקנה אצלי מאומה.

וסיים הרה"ק מקאזמיר ז"ע הנמשל: כן הדבר הזה, האיש הזה מאנשי שלומי הוא ירא שמים גדול, הוא בא אצלי ללמוד דרכי השם, ועתה תחסר לו עצה בצרכי העולם אשר צריכים לאדם במשך עברו בזה העולם, ממש כמו הזפת שצריכים על הנסיעה, על כן הנני נותן לו עצה וברכה גם בדבר הזה. אמנם אתה לא תבוא אלי בשום ענין, כי אם בדברים של עניני העולם והבליים, אם כן מה לי ולך כי באת אלי בדבר הזה.

ממתיק ומפרש בזה הדברי ישראל, על דרך זה יש לומר כאן, שהוכיח יתרו את משה מדוע אתה יושב לבדיך וכל העם נצב עליך מן בקר ועד ערב, ואמר בלשון העם" דייקא היינו אותן האנשים מהמון העם שבאו אל משה לשאול עצות בעניני העולם לבד, ולא ענה אותם משה דבר, והוקשה זאת ליתרו מדוע מניח אותם לעמוד כל היום ואין פונה אליהם להשיב על שאלתם. **לזאת השיב לו משה: "כי יבא אלי העם לדרוש אלקים" לאותן האנשים שיבואו אלי לדרוש אלקים - ללמוד דרכי השי"ת, אז "כי יהיה להם דבר בא אלי" כי יהיה להם גם דבר בעניני העולם הזה ג"כ בא אלי לשום לב עליהם. אבל אותן האנשים שאינם באים לדרוש אלקים, רק "כי יהיה להם דבר" צרכם הגשמיות בא אלי, על כן אין אני פונה אליהם, והבן.**

וכותב **הדברי ישראל** עוד, עוד יש לומר בדרך צחות כי יש אנשים הנוסעים לרבי לפנים בשביל חסידות, ובאמת הוא משום נגיעות הבלי עולם, כדי שכאשר יהיה לו דבר מבוקש אזי יבא אל הרבי שיעמוד לימינו ויחיה לו לצד, וכדומה כנודע. אמנם הרבי מרגיש זאת, וכשבא אליו אינו סובל אותו ואינו מכבדו, זהו התירוץ מה שמזלזל בכבודם משום "כי יהיה להם דבר בא אלי" היינו אותם האנשים כי יבא אלי לפנים לדרוש אלקים, והכוננה שאם יהיה להם דבר בא אלי כנ"ל והבן.

[אגב אורחא ראו לענין דבר נחמד שכתוב בנו כ"ק **אדמו"ר רבי שאול ידידיה ממאדושיץ זצוקלה"ה** בספרו ישא ברכה (ליקוטים) לפרש בזה את הנוסח שאנו אומרים בפיוט אלהו הנביא, "איש למענו נתברכו כד וצפחת", ולכאורה הרי ליה למימר "איש אשר על ידו נתברכו כד וצפחת". אמנם לאור המעשה הנ"ל עם הרה"ק מקאזמיר ז"ע הדבר מודקדק היטב כי אליו הנביא הוא איש אשר הצלתו על ידו בתורה וממילא 'נתברכו למענו כד וצפחת, וד"ק].

מענין לענין, מסופר על הרה"ק **רבי יעקב דוד האדמו"ר הזקן מאמשינאו ז"ע** שהיה

את הדבר הקשה יביאון אל משה

מנהיג הרבנות בקהילות בהם שימש בתקיפות ויד רמה, ולכן סבל הרבה מהבעלי בתים במקומות רבנותו, ובהיותו רב בעיר פרשיסחא גרשוהו פעם הבעלי בתים בערב שבת. וגם באמשינאו סבל הרבה מהבעלי בתים, עד שפעם אחת אמר בדרשה שאמשינאו הוא נוטריקון 'עם שונא אלקיו'. ופעם אחת שאלוהו מקורביו למה לא יעזוב משרת הרבנות לגמרי ויעסוק רק בהנהגת אלפי אנשי שלומו, תלמידיו, וחסידיו. השיב הרה"ק מאמשינאו בדרך הלצה: הנה יתרו אמר למשה רבינו ע"ה למה לך להיות גם רב וגם רבי, תהיה רק רבי, "ואת הדבר הגדול" היינו מעשה מרכבה יביאו אליך, "ואת הדבר הקטן" היות דאבי ורבא ישפטו הם. אמנם בסוף דבר כשבא למעשה, כתוב "את הדבר הקשה יביאון אל משה" שאם מזניחין את הלימוד נעשה מכל ענין הרביסטעוועו רק "דבר הקשה" היינו הקוויטלעך וקשים מזונותיו של אדם. (יד דוד)

ובעמדינו בשלשים יום קודם החג, עובדא **אמורים גשמיים וכוונתם על התנית** הוי אצל **כ"ק מון רביה"ק אדמו"ר הזקן מווארקא ז"ע**, שבאחד השנים לפני תפילת שחרית בחג הפורים נדחק אברך אחד ונכנס אליו עם קוויטל בענינים גשמיים. קרא הרבי לאותו אברך, וכל אשר נכתב בפתקתו פירש על דברים רוחניים, וכך קרא את הפיתקא עד גמירא, ואף הגיד עליה תורה. אחר כך אצל שולחנו הטהור סיפר רביה"ק מווארקא "לפני התפילה בא אלי אברך עם פתקא בדברים גשמיים, והיה בסכנת נפשות ממש, כי היתכן היום זמן של 'קיימו וקבלו' לדרוש דברים גשמיים, ולכן נתתי לי עצה שכל ענין הפתקא הוא בדברים רוחניים".

והדברים עולים בקנה אחד עם המובא בספר **עשר זכויות** (אות כ"ה) שפעם אחת בא איש אחד לפני **כ"ק מון רביה"ק אדמו"ר הזקן מווארקא ז"ע** והתנצל לפניו אודות דחקות הפרנסה. והיה עומד לפניו אז תלמידו **הגה"ק רבי שרגא פייביל מגריצא ז"ע**, ופנה אליו רביה"ק מווארקא ואמר "הנה האברך הזה בוש לפני לאמור הרישא ואומר לפני הסיפא" וכולם לא הבינו דברי קדשו. רק מאוחר יותר פירש הגה"ק מגריצא ז"ע את דברי רבו, כי הנה איתא במשנה קידושין (פ"ד י"ד) "ראית מימך חיה ועוף שיש להם אמנות, וזה מתפרנסין שלא בצער... אלא שהרעותי מעשי וקפחתי את פרנסתי", וזו היתה כוונת קדשו, שהאדם אומר את הסיפא ומזכיר שאין לו פרנסה, ובאמת הרי כוונתו לרמוז למה דכתיב לעיל מיניה שהרעותי מעשי".

ויד משה מן הרה"ק אל העם
ברם, נסיים מאמרינו בדבר נפלא (נדפס בספר אצרות צדיקי וגאון הדורות) שסיפר הגאון החסיד רבי אברהם יהושע העשיל אבד"ק

טלוסטע זצ"ל שבהיותו בצאנו אצל מחותנו **הגה"ק בעל דברי חיים ז"ע**, הלך עם הדברי חיים להתפלל מנחה. בדרך הליכתם נגש יהודי אל הדברי חיים ורצה לתת לו קוויטל על איהו בקשה, אך הקפיד עליו הרבי ואמר לו אני הולך להתפלל ולדבק עצמי בעולם האצילות ואתה מטרוד אותי בדברים גשמיים כאלו. נענה הרב מטלוסטע ואמר, חותני זקני **הרה"ק בעל תורת חיים מקאסוב ז"ע** לא אמר כך. שאל הדברי חיים מה אמר הרב מקאסוב, השיב הרב מטלוסטע, הוא אמר על דברי רש"י בפרשת יתרו עה"פ וירד משה מן ההר אל העם "מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מהוה אל העם", וצריכים להכין מה היו עסקיו של משה, וכי היה לו איהו מסחר וכדומה, אלא 'עסקיו' היו בעבודת השי"ת, ואעפ"כ לא היה פונה לעסקיו הקדושים, אלא ירד מן ההר מגודל מדרגותיו שזכה בעלייתו לשמים, "אל העם" לצורך בני ישראל לעזור להם בכל צרכיהם. כשמע הדברי חיים מאמר זה, מיד קרא ליהודי הנזכר וקיבל ממנו את הקוויטל.

ניצוצי אורה
מבין בתרי הספה"ק
בפרשתינו

גרגירים

העיקר מהיום והלאה

והיינו שהקב"ה רומז להתמקרים אליו שאל יתייאו ואל יראו מגשת אליו עבור עוונותיהם שעשו מקודם, כי העיקר עכ"פ להתקרב מהיום והלאה ושלא לחטוא עוד.

(ישמח ישראל, ו')

כל התחלות קשות

שגם התחלת העשייה הוא קשה, רק מכח עזר וסיוע משמים, כי מבלעדי עזרו אין עזרה וישועה, ומבלעדי עזרו אי אפשר לישא את נפשנו לה' ואף להתחיל המצוה, רק ע"י כח ועזר מחסדו הטוב החופף עלינו כל היום.

(ישמח ישראל, ו')

השפעות מתן תורה

ובודאי בעת שאנו קורין את דברי תורה אלו אנו ממשיכים עצם הישועה והרפואה שהיה אז בשעת מתן התורה... כי קריאת ישראל בתורה אינו כסיפור מעשה ח"ו, רק שאנו עוסקים בעסק ההוא בעצמו שהיה אז, לכן גם ההשפעה שהיה בשעת מתן תורה נשפע גם כן בעת קריאת המתן תורה.

(אמרי אמת לובלין, תרכ"ה)

סגולה משמירת ועונג שבת

וגם סגולה גדולה לפרנסה להיות שומר שבת במחשבה ודבור ומעשה ולקיים מצות עונג שבת, ואז יושפע לו שפע ברכה והצלחה.

(בית יעקב, אלכסנדר)

השפעת ישראל על העולם

הואמת כי הכל תלוי בבני ישראל, כמו שמתקנים עצמם - נמשכין כל הברואים אחריהם, וכמו כן הרב כמו שמתקן עצמו נמשכין אחריו התלמידים.

(שפת אמת, תרמ"ב)

זכור את יום השבת

שיזכור וישמור עצמו בששת ימי המעשה לבל יתלכך בגשמיות ביותר כי איך ישא פני שבת. ואולי נמי זכירת מעמד הר סיני הוא מטעם זה.

(שם משמואל, תערי"ב)

להתחזק ולהתרומם ולצייר מעלה

וכמו שאמר אדמו"ר הרי"ם מגור זצלה"ה על מאמר העולם בל"א "אז מען קען נישט אריבער מוז מען ארונטער, ואני אומר להיפוך אז מען קען נישט ארונטער מוז מען אריבער", והיינו כנ"ל שייציר בנפשו מעלות גבוהות, בזה יחליף כח.

(שם משמואל, תערי"ב)

נוטעי הכרם

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק
רבי יהודה לייב איגר ז"ע
תורת אמת ואמרי אמת
כ"ב שבט תרמ"ח

רבינו נולד בשנת תקע"ו בעיר ווארשא לאביו הגאון הגדול רבי שלמה איגר זצלה"ה בנו של גאון ישראל ותפארתו רבינו עקיבא איגר ז"ע.

במעללו יתנכר נער, ועוד בימי נעוריו ראו הכל כי לגדולות נוצר, בשקידתו והתמדתו הנעלה בתורה ובעבודה, ובגינותו קדושתו וטהרתו. בצעירותו שכר אביו עבדו למלמד את הגאון רבי מרדכי גרינבוים זצ"ל לימים אבד"ק נייטאט ושרעפס, והוא דלה דלה והשקה את תלמידו הצעיר מברך תורתו. בשנות בחרותו קיבל רבינו תורה מפי הגה"ק בעל חידושי הרי"ם ז"ע שהתגורר אז בווארשא והרביץ תורה לתלמידים עילויים ומופלגים בתורה. ובהמשך עבר לעיר פוזנא ליצוק מים על ידי ידיו וקינו הגאון רבי עקיבא איגר ז"ע.

בהגיעו לפרקו נלקח רבינו כחתן אצל הנגיד היחסן ר' עזריאל מאיר גראדשטיין ז"ל שהיה מראשי ומפרנסי קהלת לובלין, אשר ביתו היה בית ועד לחכמים, וזכה לבנין וחתנין רבנן סמוכים על שולחנו. בלובלין נתקרב רבינו לעדת החסידים, ובהשפעתם נמשך לנסוע אל הרה"ק רבי מנחם מענדל מאקאצ ז"ע (יוד"כ"ב שבט) שמה שאב מלא חפניים קדושה וטהרה, והיה לאחד מבני היכלא קדישא הדין. משם המשיך להיבדק ברבו הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא ז"ע בעל מי השילוח, והיה לתלמידו המובהק.

כאשר נסתלק רבו הרה"ק מאיזביצא ז"ע, בא ידידו הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע לשחרר פניו ובידו קוויתל להזכיר את עצמו אצל רבינו, ואז ידעו הכל שרבינו ימשיך את דרך רבו הק' בהנהגת עדת קדשו. שמו של רבינו התפרסם עד למאוד, ורבים נהרו אליו לעתה ולברכה ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים. ביתו היתה פתוח לרוחה, ולא לקח 'פדיונות' מחסידיו, אלא חי חיי עוני ומחסור, וכל אשר לו חילק ופיזר לנזקקים ועניים.

רבינו נתבקש לשיבה של מעלה ביום כ"ב שבט תרמ"ח, ואת מקומו מילא בנו כ"ק אדמו"ר רבי אברהם - בעל שבת מיהודה ז"ע, וכמו"כ התחיל אז הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע לנהג עדתו בעיר לובלין.

למען יאריכון ימיך

סיפר החסיד הישיש ר' יוסף זינגער מלובלין, שפעם אחת חלה אחיו במחלת הטיפוס ל"ע והיה מצבו אנוש מאוד, כי הרופאים הנכרים התייאו מחייו. בא אביו הרי"ר אשר ז"ל אל רבינו בבכי ובבקשה שיבטיח לו כי בנו יקום מחליו. כאשר שמע הרה"ק את דברי הרופאים נענה ואמר "מה? איך הרשעים הללו יכולים לייאש נפש יהודי, הלא מחלתו של הנער היא טיפוס, מחלה זו נמשכת שבועיים, ולפעמים עוד שבוע, אבל אין שום סכנה לחייו". וכדברי רבינו כן היה לילד היה רפואה שלימה.

גם את אריכות ימיו ושנותיו היה החסיד הישיש הנ"ל תולה בברכתו של רבינו. ומעשה שהיה כך היה, בהיותו ילד קטן היה רגיל לקרוא את אביו בשמו. אביו ר' אשר שהיה מחסידיו רבינו לקחו עמו פעם לביתו של רבינו לסעודת ראש חודש, אביו נכנס לפניו לחדר הרבי, והוא נשאר בחוץ לשחך עם שאר הילדים בחדר הסמוך. והנה קמה קטטה בין הילדים והחלו להכות זה את זה, והוא התחיל צועק

לאביו כהרגלו "אָשֶׁר, הילדים מכים אותי". רבינו כאשר שמע את דברי הילד, קרא אותו אליו ושאל אותו "הנך לומד חומש?, אם כן ידוע לך שאסור לקרוא לאבא בשמו כי התורה ציותה כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימך. מהיום והלאה לא תקרא לאבין בשמו ובזכות כך תאריך ימים", ואז נתן לו רבינו מטבע 'דרייער' (בת שלש פרוטות) וגם חתיכת לעקין, ואכן זכה לזקנה מופלגת.

(יהודה לקדשו)

לא אמר להו ולא מידי

דרכו של רבינו היה להמשיך השפעות טובות וברכות בכח דברי התורה הקדושה, ולפעמים היה משתמש בלשון חז"ל שהיה עוסק בה באותה שעה. מעשה באחד מן החסידים שנמצא כסף מזויף אצל פועל נכרי שעבד בחנותו, ומפחד העונש החמור על כך, מסר אותו פועל כי מקור הכסף הוא היהודי בעל החנות. מיד נשלחו אליו שוטרים וחוקרים, ואף שהכחיש הדברים מכל וכל, נלקח למעצר, שם הושיבוהו עד עת בוא משפטו. כמה ימים לפני המשפט הודיעוהו שניתן לו יומיים חופש כדי שיוכל למצוא עורך דין שיגן עליו במשפט.

כחסידי הדבוק ברבו לא סר אל ביתו ולא פנה לשום איש, אלא נסע מיד ללובלין, והגיע לשם עת אחז רבינו באמצע תפילתו. בזמנים אלו לא היה איש להכנס לחדרו ולהפריעו מעבודתו בקודש, אך חסיד זה בצר לו מפני הסכנה הגדולה שריחפה עליו והזמן הקצר שעמד לרשותו, עמד והתחנן לפני המשמש שיכנס מיד החדרה ולהודיע לרבינו על צרתו. נכמרו רחמי המשמש עליו ואמר לו "אני אין בכחי להעזיז פני ולהכנס בעת זו אל הקודש פנימה, אך אפתח לך דלתות החדר והכנס אתה לבדך ומצוא עת רצון להזכיר עצמך לפניו".

בהכנסו, ראה את רבינו חולץ תפיליו ומעייף בגמרא מבלי שירגיש בבואו ונוכחותו, ומתוך חרדת קודש לא היה להתקרב ולהפריע, אך נשאר לעמוד זמן מן עד שסיים הרבי את עינו בגמרא והבחין בו. מיד קראו אליו ושאל על מטרת בואו, השיח החסיד לפניו את כל צרתו ואת גזר הדין החמור העלול לבוא עליו ח"ו. הרגיעו רבינו ואמרו לו "למדתי עתה בגמרא לא אמר להו ולא מידי (כנראה הכוונה לדברי הגמרא במסכת שבת פ"ו: בענין מתן תורה 'בחד שבט לא אמר להו ולא מידי' עיי"ש), ובכן גם אתה אל תדאג, לא יהיה מזה כלום". לא הבין החסיד את כוונת רבינו, ויתחנן שנית על מצבו החמור וסכנת עונש מות המרחפת על ראשו. ושוב השיב רבינו "כבר אמרתי לך, לא אמר ולא מידי, המקטרג לא יוכל להגיד כלום, ושום דבר לא יצא ממשפט זה". בשמעו דברים מפורשים הללו נתחזק החסיד וסמך בכח ברכתו של רבינו.

זמן המשפט נקבע לימים שבין יום כיפור לסוכות. והיה ממחרת יום הכיפורים, יום אידם של הגויים ביציאתם אל השדות, יצא גם הפועל המסור הלז אל השדה, ובהיותו שם נצטנן מאוד, וגם הרוח תפסה בפיו, עד שכל הפה נתקע, וכך שב אל ביתו כאשר כל גופו חולה ומראה פניו מעוות, ולא יכול היה לבוא אל המשפט. אך השוטרים והחוקרים שחפצו בהרשעתו של היהודי, חששו שעל ידי דחיית המשפט למועד אחר עלול הטרף לחמוק מידם, וגמרו אומר להביא את המסור בכח עם מיטתו. וכן עשו, ובהגיע זמנו להעיד הכניסוהו במיטתו אלולם המשפט. נדדעזע השופט ממראהו המעוות, וימלא קצף על שהביאוהו כך, ויצעק "וכי לעשות צחוק מהשופטים באתם", ובחרי אף קרע את כל כתב התביעה וישרר את היהודי מכל אשמה.

(יהודה לקדשו)

זכור את יום השבת לקדשו

זכורני ש"כ"ק מר אבא מארן קדישא (הרה"ק רבי יהודה לייב איגר בעל תורת אמת מלובלין) זצוקללה"ה הקפיד מאוד בשמעו לפעמים איזה 'אנחה' של איש בשבת קדש...

(שבט מיהודה, משפטים תרס"ז)

ברכת מזל טבא לאנ"ש שהשמחה במעונם

הרב שמעון קליינמאן שליט"א, בארא פארק.....לרגל הולדת נכדו מו"ה פיינחס פריינד הי"ו, בארא פארק..... לרגל נישואי נכדו מו"ה יצחק אייזיק שוויממנער הי"ו, וויליאמסבורג..... לרגל הולדת בנו מו"ה מענדל שוויממנער הי"ו, בארא פארק..... לרגל הולדת בנו

• מזל טבא וגדיא יאה •

משגרים אנו בזה כוס של ברכה מרובה וברכת מזל טבא וגדיא יאה למעלת כבוד הרה"ג רבי שלמה שטערן שליט"א אמר"ק דעברעצין לרגל נישואי נכדו ז"ל בשעה טובה ומוצלחת למזל טוב יה"י שיזכו מעב"ת והורוים לרוב תענוג ונחת וקדושה